

Iktatószám: PM/2070-2/2024

Jóváhagyta:

**A FŐVÁROSI ÉS VÁRMEGYEI KORMÁNYHIVATALOK
HATÓSÁGI ELLENŐRZÉSEIVEL KAPCSOLATOS
2023. ÉVI BESZÁMOLÓ**

I. BEVEZETÉS

A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 148. §-a a pénzügyminiszter feladat és hatáskörébe utalja - többek között - az adópolitikával, a lakáscélú állami támogatásokkal kapcsolatos szakmai területek felügyeletét.

A fővárosi és vármegyei kormányhivatalokról, valamint a járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 568/2022. (XII.23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) rendelkezik a fővárosi és a vármegyei kormányhivatalok (a továbbiakban együtt: Kormányhivatalok) hatósági ellenőrzési feladatairól.

A Pénzügyminisztérium a jogszabályi előírásoknak megfelelően közzétette a 2022. október 12-én elkészített PM/12567-3/2022 iktatószámú 2023. évi Országos Hatósági Ellenőrzési Tervet (a továbbiakban: Terv).

A Terv meghatározta a Kormányhivatalok hatósági ellenőrzést végző szakterületei részére a hatósági tervük összeállításához szükséges szakmai követelményeket. A Kormányhivataloknak az ellenőri kapacitás figyelembevételével kellett kiválasztaniuk a rájuk vonatkozó releváns szempontokat és azok tételszámát, de törekedniük kellett arra, hogy az általuk elkészített terv minél több kiemelt szempontot foglaljon magába.

II. BESZÁMOLÓ

A Kormányrendelet szerint a Kormányhivatalok elkészítik és megküldik a szakmai irányító miniszternek az ellenőrzési jelentéseiket, amelyek alapján a szakmai irányító miniszter a hatósági ellenőrzésekkel kapcsolatos országos beszámolót (a továbbiakban: Beszámoló) készít.

A Beszámoló célja, hogy a pénzügyminiszter szakmai irányítási jogkörébe tartozó területek vonatkozásában áttekintést nyújtson a Kormányhivatalok 2023. évben lefolytatott vizsgálatairól. Továbbá, hogy a Kormányhivatalok ellenőrzési jelentés készítése kötelezettséggel érintett hatósági területeinek feladatellátását segítő javaslatokkal támogassa.

III. SZAKMAI TERÜLETEK RÉSZJELENTÉSEI

1. AZ ÖNKORMÁNYZATI ADÓHATÓSÁGOK ADÓÜGYI TEVÉKENYSÉGÉNEK ELLENŐRZÉSE

Az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 24. § a) pontja értelmében az adópolitikáért felelős miniszter az önkormányzati adóhatóság felettes szervén keresztül ellenőrzi az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozó adóztatás törvényességét, a törvények és más jogszabályok végrehajtását.

Az önkormányzati adóhatóság felettes szerve az Air. 23. § (2) bekezdés első fordulata értelmében az önkormányzati adóhatóság döntései elleni fellebbezések elbírálására jogosult hatóság, azaz Budapest Főváros és a kerületi önkormányzatok önkormányzati adóhatóságai tekintetében a fővárosi, a települési önkormányzatok önkormányzati adóhatóságai esetében – a vármegyei területi illetékességi szabályok szerint – a vármegyei kormányhivatal (a továbbiakban együtt: kormányhivatal). Az önkormányzati adóhatóság pedig a fővárosban a fővárosi önkormányzat főjegyzője, a települési (kerületi) önkormányzatoknál pedig a települési (kerületi) önkormányzat jegyzője.

A) A kormányhivatalok hatósági ellenőrzési feladatai

A Budapest Főváros Kormányhivatalának legalább a Fővárosban, valamint 5 kerületi önkormányzati adóhatóságnál, a vármegyei kormányhivataloknak – az illetékességi területükhöz tartozó – önkormányzati adóhatóságok közül legalább 10-nél kellett a hatósági ellenőrzést helyszíni ellenőrzés, vagy iratbekérés útján lefolytatni. A vármegyei kormányhivatalok által ellenőrzésre kiválasztott önkormányzatok között legalább 1 megyei jogú városnak, 3 városnak és 6 községnek lennie kellett. Községek esetében legalább 50, városok, megyei jogú városok, fővárosi kerületek és a főváros esetében legalább 100 határozatot ellenőrizni kellett. A hatósági ellenőrzés célja annak feltárása volt, hogy az elsőfokú önkormányzati adóhatóságok jogszerű döntéseket hoznak-e. Az ellenőrzéseket 2023. január 1. és 2023. december 31. között kellett lefolytatni, a 2022. január 1-je és az ellenőrzés időpontja közt kiadott határozatok vizsgálatával.

Az önkormányzati adóhatóság adóigazgatási eljárása tekintetében vizsgálni kellett, hogy az önkormányzati adóhatóság határozatai

- a) jogszerű döntést tartalmaznak-e,
- b) megfelelnek-e a határozatokra irányadó formai és tartalmi követelményeknek.

A fővárosi és vármegyei kormányhivataloknak az ellenőrzés eredményéről szóló jelentésükben számszerűen rögzíteniük kellett a vizsgált határozatok számát, fajtáját (adómegállapító határozat; ellenőrzést lezáró határozat; egyes adókötelezettségek nem teljesítése miatti bírságmegállapító határozat; egyéb határozat), továbbá a jogszerűnek minősített határozatok számát. Emellett szöveges értékelést kellett készíteni az ellenőrzés tapasztalatairól, eredményéről, az észlelt típushibákról, a jogsértések jellegéről, darabszámáról.

B) A kormányhivatali ellenőrzések teljesítése

Az ellenőrzési terv előírása szerint az ellenőrzési- és rész-jelentéstételi kötelezettségüket teljesítő kormányhivatalok az elvárt (a települések 10 %-ának megfelelő) ellenőrzést jellemzően lefolytatták. Ebből következően az ellenőrzési kötelezettségének eleget tett 17 kormányhivatal megyénként kb. 10 önkormányzatnál, megyénként átlagosan 667 hatósági döntés áttekintésével végzett hatósági ellenőrzést. Ezek jellemzően iratbekérésen alapuló iratellenőrzés keretében valósultak meg. Mindazonáltal megállapítható, hogy több kormányhivatalt élt a helyszíni ellenőrzés lehetőségével.

A Hajdú-Bihar Vármegyei, a Komárom Esztergom Vármegyei, a Nógrád Vármegyei, valamint a Tolna Vármegyei Kormányhivatal részletes jelentést tett, de nem teljesített elegendő számú ellenőrzést. A Fejér Vármegyei, és a Zala Vármegyei Kormányhivatalok részletes jelentést tettek, esetükben elegendő számú ellenőrzés is történt, de nem volt minden esetben egyértelműen meghatározható a súlyos jogsértéseknek a száma.

Nem adott ellenőrzési részjelentést (azaz feltehetően nem teljesítette ellenőrzési kötelezettségét): a Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Kormányhivatal, Budapest Főváros Kormányhivatala, Veszprém Vármegyei Kormányhivatal.

C) A realizált önkormányzati ellenőrzések jellemzői

A Pénzügyminisztériumnak megküldött ellenőrzési részjelentések alapján általános jelleggel rögzíthető, hogy az önkormányzati adóhatóságok határozatai – a megküldött vármegyei összefoglalók alapján – túlnyomórészt jogszerű döntést tartalmaznak.

Az ellenőrzések általános tapasztalatai:

Az önkormányzati adóhatóságok bevallása és az ellenőrzést végző kormányhivatalok tapasztalása szerint a legtöbb feltárt probléma nem hat ki az ügy érdemére. A formai követelmények hiányos teljesítésében vélték felfedezni a főbb hiányosságokat. Az iratsablonok, nyomtatványok aktualizálásának elmaradása miatt a kormányhivatalok több észrevételt tettek. Az ügyintézési határidőre vonatkozó szabályok megsértése, továbbá a hatósági döntésekben a megfelelő jogszabályi hivatkozások feltüntetésének hiánya vagy éppen ellenkezőleg, számos, az ügy érdeme szempontjából irreleváns jogszabályhely ok nélküli feltüntetése, beidézése merült fel még gyakori hibaként. A jelentések többnyire törekedtek teljeskörűen, a részletek ismertetésével bemutatni a vizsgálatok eredményeit.

Az egyes határozatok jogszerűségi szempontok alapján történő felülvizsgálatánál általános jelleggel a kormányhivatalok az alábbi formai és tartalmi jellegű, az önkormányzatok által a jövőben kiküszöbölendő jogszabálysértéseket észlelték:

- A hatósági döntésekben szereplő jogszabályi hivatkozások sokszor elavultak, már hatálytalan jogszabályra való hivatkozást tartalmaznak [pl. a hatályos adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (Art.) helyett a 2003. évi XCII. törvényre, vagy a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényre utal háttérjogszabályként a döntés].
- Tipikus hibaként jelentkezett, hogy a kötelezően alkalmazandó adat- és változásbejelentésre rendszeresített nyomtatvány helyett az e-Papíron vagy e-mailen

érkezett, illetve elektronikus ügyintézésre köteles személytől papír alapon benyújtott adatbejelentést az önkormányzati adóhatóság elfogadja.

- A vagyoni típusú tárgyi adók (épitményadó, telekadó) esetében az adófizetés esedékességét az Art. rendelkezéseitől eltérő módon állapították meg.
- Gyakran előforduló hiányosság, hogy a hatósági döntéseken egyáltalán nem, vagy rosszul szerepel a döntések véglegessé válásának dátuma.
- Méltányossági ügyek esetében a döntés nem részletezi a méltányolandó tényállást, az esetleges pótlékmentes részletfizetés biztosításának az indokait.
- Tárgyi adók esetében sok esetben nem jól állapították meg az adóalany személyét. Több esetben – jellemzően házastársak vonatkozásában – előfordult, hogy a több személy tulajdonában álló ingatlan után az egyik adózót kötelezték az adó megfizetésére úgy, hogy megállapodás nem állt rendelkezésre, és annak pótlására az adózót sem hívták fel. Előfordult továbbá, hogy úgy vetett ki adót az önkormányzati adóhatóság, hogy a tulajdonos változás kizárólag adásvételi szerződéssel volt igazolt, a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzése még nem történt meg.
- Több esetben problémát jelent az adóalanyiség kezelése, ha év közben pl. adásvétel okán megváltozik az adóalany személye. A felek az adásvételt követően év közben, azonnal bejelentették a változást, az adóhatóság pedig meghozta a kivető határozatot. Annak ellenére, hogy ebben az esetben csak a következő évben kell az adóhatóságnak meghoznia a kivető határozatot, amellet, hogy ellenőrzi a január 1-jei ingatlan-nyilvántartási állapotot.
- A tényállás tisztázása, a vonatkozó rendeletbeli szabályokra (pl. az alkalmazandó adómértékre) vonatkozó utalási kötelezettség is csorbát szenved az esetek egy részében. Jellemzőek az ún. „sablon határozatok”, ahol az adóhatóság olyan jogszabályhelyre is utal, amely az aktuális ügyben nem alkalmazandó.
- Sok esetben az önkormányzati adóhatóság tévesen utal az eljárási költség viselésének terhére: a határozat rögzíti ugyan, hogy eljárási költség nem merült fel az ügyben, ugyanakkor a határozat rendelkező részében mégis – ezzel ellentétesen – a fel sem merült eljárási költség viseléséről döntött az adóhatóság.
- Gyakran előforduló hiba, hogy az Art. vonatkozó eljárási szabályai ellenére úgy szab ki az adóhatóság mulasztási bírságot, hogy előtte hiánypótlási felhívást nem bocsát ki (az ügyfél „tájékoztatása” nem elég a joghatás kifejtéséhez).

Az észlelt jogsértések kapcsán a kormányhivatalok minden esetben jelezték a hatósági döntések jogszabálysértő jellegét az önkormányzati adóhatóságok felé. Felhívták a figyelmet a jogsértés saját hatáskörben való kiküszöbölésének a szükségességére, illetve a jövőbeli helyes joggyakorlat követelményére.

A korábbi években, e tárgykörben azonos szempontrendszer alapján végzett ellenőrzések megállapításai alapján rögzíthető, hogy az önkormányzati adóhatóságok felülvizsgálták és javították, illetve kiegészítették az általuk alkalmazott iratmintákat annak érdekében, hogy minden olyan információ szerepeljen bennük, amely a határozatban foglalt rendelkezés adózó általi jogszerű teljesítéséhez, valamint a jogorvoslathoz való jog érvényesítéséhez, a határozatok tartalma tekintetében előírt jogszabályi követelményeknek való megfelelés érdekében szükséges.

Ugyanakkor a 2023. évi ellenőrzési terv végrehajtása során is felszínre került több olyan – a határozatok anyagi jogi, illetve tartalmi jogszerűségére vonatkozó – hiányosság, illetve pontatlanság, amelyek korrigálására és elkerülésére az önkormányzati adóhatóságoknak a jövőben a jogalkalmazás és a határozatok meghozatala során törekedniük kell. A megküldött jelentésekből az a következtetés is levonható, hogy az önkormányzati adóhatóságok a 2022. évhez (91,68%) viszonyítva megközelítőleg hasonló %-os arányban (90,9%) jártak el jogszerűen a 2023. év folyamán.

2. LAKÁSCÉLÚ ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK ELLENŐRZÉSE

2023. évi Országos hatósági ellenőrzési tervben szereplő „2. Lakáscélú állami támogatások ellenőrzési feladatai” pontjában foglaltak megvalósulásaként a lakástámogatási hatósági feladatokat ellátó fővárosi és vármegyei kormányhivataloknak (a továbbiakban: kormányhivatalok) a 2022. január 1 - december 31. közötti időszakban családi otthonteremtési kedvezményt igénybe vevők vonatkozásában kellett jogszerűségi vizsgálatot lefolytatniuk.

A kedvezmény igénybevételének jogszerűségére vonatkozó hatósági ellenőrzési jogkör gyakorlására a kormányhivatalok

- az új lakások építéséhez, vásárlásához kapcsolódó lakáscélú támogatásról szóló 16/2016. (II. 10.) Korm. rendelet 41. § (2) bekezdésében,
- a használt lakás vásárlásához, bővítéséhez igényelhető családi otthonteremtési kedvezményről szóló 17/2016. (II. 10.) Korm. rendelet 33. § (2) bekezdésében

foglaltak szerint kaptak felhatalmazást.

A lefolytatott célellenőrzés az új lakások építéséhez, vásárlásához kapcsolódó lakáscélú támogatásokról szóló 16/2016. (II. 10.) Korm. rendelet 17. §-a, illetve a használt lakás vásárlásához, bővítéséhez igényelhető családi otthonteremtési kedvezményről szóló 17/2016. (II. 10.) Korm. 14. § (3) bekezdésének b) pontja szerinti büntetőjogi felelősség vállalásával tett teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt ügyféli nyilatkozatok valóságtartalmának vizsgálatára terjedt ki.

A fenti rendelkezések alapján a családi otthonteremtési kedvezményt igénybevevőknek a kedvezmény igénylése során arról kellett nyilatkozniuk, hogy a kedvezmény iránti kérelem benyújtását megelőző 5 éven belül lakástámogatások vonatkozásában a járási hivatal, a kormányhivatal, a Kincstár végleges határozatával vagy bíróság jogerősen visszafizetésre nem kötelezte.

Ha az igényléskor tett nyilatkozattól eltérően a lakástámogatási hatóság vagy bíróság a támogatási kérelem benyújtását megelőző öt évben az igénybe vett támogatás visszafizetésre kötelezte az igényelőket, akkor a vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján a kedvezményt a támogatottak jogosulatlanul vették igénybe, amelyre tekintettel helye van az igénybe vett támogatások kamatokkal növelt összege visszakövetelésének.

Az ellenőrzési feladat elvégzésének támogatása érdekében a szakmai irányítás a lakástámogatási informatikai szakrendszerekből megyénként összesített adatokat gyűjtött

le, amelyeket a kormányhivatalok részére eljuttatott. A legyűjtött adatok tartalmazták a 2022.01.01. – 2022.12.31. között családi otthonteremtési támogatás (beleértve a kamattámogatást, illetve adó-visszatérítési támogatást is) igénybevételére vonatkozóan támogatási szerződést kötött személyek, továbbá 2017.01.01. – 2022.12.31. közötti időszakban keletkezett visszafizetési kötelezettséget elrendelő határozatok adatait.

A kormányhivatalok lakástámogatási feladatokat ellátó szakterülete a rendelkezésükre bocsátott adatok, valamint a rendelkezésükre álló egyéb információk alapján elvégezte a 2022. évben családi otthonteremtésre vonatkozóan szerződést kötött, valamint a lakástámogatási hatóságok által az elmúlt 5 évben visszafizetésre kötelezett támogatottak adatainak összevetéssel történő ellenőrzését és ahol egyezőség mutatkozott, ott további ellenőrzési tevékenységet folytatott és szükség esetén hatósági eljárást indított.

A fentiek szerint lefolytatott ellenőrzés eredményeként országosan 64.160 db családi otthonteremtési kedvezmény (beleértve a kamattámogatást, illetve adó-visszatérítési támogatást is) igénybevételére vonatkozó támogatási szerződés ellenőrzésére került sor. Az ellenőrzött szerződésekhez kapcsolódóan 5 támogatott esetén (Csongrád-Csanád vármegyében, Bács-Kiskun vármegyében, Hajdú-Bihar vármegyében és Budapesten) kellett eljárás keretében tovább vizsgálni az ügyet, amelyek még folyamatban vannak.

A 2023. évben lefolytatott ellenőrzés eredménye is azt mutatja, hogy a további években is indokolt azon támogatásra jogosító feltételek teljesülésének utólagos vizsgálata, amelyek vonatkozásában a jogszabályi rendelkezések lehetővé teszik a feltétel teljesülésének támogatotti nyilatkozattal történő igazolását. Ennek megfelelően kellően alátámasztottnak bizonyul, hogy a 2024. január 1. – december 31. közötti időszakra vonatkozó lakástámogatási hatósági ellenőrzési feladatok is változatlanul a vizsgálattal érintett időszakban családi otthonteremtési kedvezmény igénybevételére szerződést kötők nyilatkozattal igazoltan teljesített támogatási feltételének utólagos ellenőrzésére irányuljanak.

